

JOSÉ MONTILLA AGUILERA

PRESENTACIÓ LLIBRE ANTONI DALMAU

Diputació de Barcelona

15 de febrer 2023

[SALUTACIONS]

Benvolguda Clara,

Benvolgut Joan

...

(Assistents a l'acte: expresidents, diputats, antics col·legues...)

(Aurora Masip ...)

Em complau participar en aquest acte. I m'agrada encara més que la Diputació de Barcelona hagi pres la decisió de publicar un llibre sobre la figura d'Antoni Dalmau, un personatge tan polifacètic i rellevant en la vida política i cultural del nostre país.

L'Antoni ens va deixar ara fa poc més d'un any. Crec que **retre-li avui aquest petit homenatge en forma de llibre és merescut i oportú.**

Vull començar, naturalment, felicitant en Joan Brunet per la seva bona feina.

Com explica el mateix autor al Prefaci, aquest llibre

“no és – ni tampoc ho volia ser – un llibre d'història. És només una narració – i alhora un balanç – d'uns dies, unes circumstàncies i uns fets esdevinguts entre el desembre de 1982 i el juliol de 1987... en els que Dalmau n'era el president amb el repte de transformar la institució...”

Els fets, narrats amb precisió en el llibre, acrediten la importància del que Dalmau va fer per dur a bon port aquesta transformació.

Enhorabona, Joan, pel llibre.

És inevitable que després de les paraules del mateix Joan i de la Clara Dalmau jo reiteri algunes de les coses ja dites. Per això el meu serà un parlament breu.

Per començar vull posar l'accent en el caràcter polifacètic, com deia, d'en Dalmau. Advocat de formació i polític de vocació.

JOSÉ MONTILLA AGUILERA

La seva trajectòria institucional és llarga i molt completa:

Va ser regidor d'Igualada i també, posteriorment de Barcelona.

Va ser membre de la Comissió Executiva del PSC, partit a què va contribuir a fundar des dels seus temps de militància al PSC (Congrés) i participant activament en el procés d'unitat socialista.

Va ser diputat provincial ja en els primers moments amb Tarradellas com a president de l'òrgan provincial. En aquella època fou el portaveu del grup socialista. Es va ocupar, també, de l'àrea d'Educació, ja amb Martí Jusmet com a president.

Assumí la presidència de la Diputació l'any 1982 en substituir Francesc Martí Jusmet que fou nomenat Delegat a Catalunya pel nou govern de Felipe González. Va revalidar el càrrec de president de la Diputació a partir de les eleccions municipals de 1983 i el va exercir fins a 1987.

Va ser també diputat i vicepresident del Parlament.

Va exercir la seva activitat política amb la bonhomia, cordialitat, educació i solvència que caracteritzaven un dirigent que entenia les seves responsabilitats com un servei públic, en benefici de les persones i del país.

Al llibre hi ha dues cites, a la pàgina 14, que constaten aquest caràcter:

Tarradellas diu d'en Dalmau *"L'Antoni es podia disgustar..., però mai s'enfadava..."*

A la mateixa pàgina 14 hi ha una reflexió de Rafael Jorba que recorda una frase de Campalans (*"Catalunya no és només la història que ens han contat, sinó la història que volem viure"*) per atribuir a Dalmau el mateix convenciment.

Jo tinc un molt bon record d'Antoni Dalmau. Tan pel que fa a l'activitat més interna al PSC, com pel que fa a la seva responsabilitat com a president d'aquesta institució, en la que vam coincidir de 1983 a 1987 quan ell era president i jo diputat responsable d'Obres Públiques. Són records de la nostra vida política compartida.

(referència a persones presents que també van compartir aquella època)

Però deixeu-me dir que, **per damunt de tot, Dalmau era un humanista.**

Un home culte, llegit, curiós i capaç d'explorar les seves capacitats en terrenys tan diversos com la novel·la, l'assaig, la traducció, la gestió cultural, el periodisme o la docència com a professor de català i també com a professor a la Facultat de Comunicació de Blanquerna.

Com escriptor de novel·la històrica ens va descobrir el món dels càtars amb diverses obres i es va fer mereixedor, l'any 1997, del premi Néstor Luján. Com a gestor cultural,

JOSÉ MONTILLA AGUILERA

tots recordem la seva llarga i profitosa etapa de president de la Fundació del Teatre Lliure.

De tot això n'han fet esment la seva filla Clara i en Joan Brunet.

És lògic que jo ressalti especialment la seva etapa com a president de la Diputació de Barcelona i fer-ho, per cert, pocs mesos després de la declaració de les quatre diputacions catalanes que commemora la seva creació l'any 1882, en l'època en què el liberalisme maldava per superar el règim absolutista.

Hi ha tres idees en aquella declaració que vull ressaltar, perquè representen el millor resum dels objectius de Dalmau com a president de la Diputació de Barcelona:

- La consolidació d'un **model de govern local intermedi al servei dels municipis**, que fos capaç d'atendre'ls en la seva globalitat (311 municipis) i en la seva diversitat (des de la capital de Catalunya als petits pobles com Gisclareny o Sant Jaume de Frontanyà, ambdós del Berguedà i avui amb una trentena d'habitants).
- El disseny d'un model de cooperació municipal que distribueix recursos, però que fonamentalment el que fa és **reforçar les capacitats tècniques i polítiques dels governs locals**. I és que el propòsit no és, simplement, concedir subvencions als municipis, sinó contribuir al desenvolupament de polítiques públiques i serveis en l'àmbit municipal.
- La voluntat d'**entesa i col·laboració amb el govern de la Generalitat**, al marge de la competència normal entre formacions polítiques que es disputen les majories al Parlament i el govern del País.

Avui aquestes tres idees no es posen en discussió. Formen part d'un consens polític construït pas a pas durant més de 40 anys. Amb anades i vingudes, amb una relació tensa, de vegades, amb el Govern de Catalunya.

Els diversos presidents i presidentes de la Diputació, han estat capaços de gestionar la institució evitant la confrontació política i institucional. Ho han fet discretament, treballant amb els alcaldes i alcaldesses, convertint aquesta casa en una eina útil per als municipis i buscant la manera d'establir acords de llarg recorregut amb el conjunt dels actors polítics del país.

És important destacar, en aquest sentit, que el govern de la Diputació sorgida de les eleccions municipals de 1983 estigué format per diputats del PSC i de CiU. De fet, la majoria d'acords s'adoptaren en el ple per unanimitat o amb el consens amb la resta de formacions polítiques. Malgrat el context de tensió amb la Generalitat, les relacions entre socialistes i convergents en l'àmbit de la Diputació foren sempre de consens i col·laboració.

JOSÉ MONTILLA AGUILERA

Aquest ambient més relaxat i de major facilitat per als acords ha estat una pràctica habitual en el dia a dia de la corporació. I és que la Diputació no es presenta a les eleccions: és una administració de segon nivell, formada per electes locals.

Això no vol dir que no hi hagués algun moment de confrontació i desacord polític, fins i tot en les primeres etapes, és clar! Vull recordar, per exemple, el desacord entre el grup socialista i el del PSUC amb relació al projecte de túnels de Vallvidrera.

Convé també recordar que en les beceroles del nostre autogovern, poc després que Martí Jusmet fou elegit president de la Diputació l'any 1980, el Parlament de Catalunya va aprovar la *Llei de Transferència urgent i plena de les Diputacions a la Generalitat*. El debat sobre quin havia de ser el futur de les diputacions provincials no estava aleshores resolt i, a banda de les qüestions més relacionades amb el "model territorial", el que hi havia era la temença dels nous governants de la Generalitat que la Diputació es convertís en un contrapoder.

La Llei, com recordareu, fou impugnada davant el Tribunal Constitucional que la va anul·lar. Quedava així aclarit que aquestes institucions supramunicipals tenien protecció constitucional i, per tant, la seva continuïtat estava assegurada.

El que calia era precisar el seu paper en la nova realitat d'una Catalunya amb autogovern, amb institucions democràtiques representatives del conjunt del país (el Parlament i el govern de la Generalitat). Aquest paper no podia ser, en cap cas, el de la confrontació. El suposat perill de constituir un contrapoder no tenia, doncs, cap sentit.

A aquesta tasca va dedicar l'Antoni Dalmau el màxim dels seus esforços.

Ho va fer, bàsicament, amb cinc objectius:

1.- El primer, **resoldre l'anomalia institucional de compartir el Palau de la plaça de Sant Jaume** amb el govern de Catalunya. Dalmau – i el grup socialista que li donava suport – tenia molt clar que la Diputació havia de cedir el vell palau gòtic i renaixentista al seu hereu natural: la Generalitat.

No hi ha dubte que la "Diputació Provincial de Barcelona" va ser clau per facilitar el retorn del president Tarradellas. Li va donar cobertura administrativa i tècnica per assegurar el funcionament del Govern Provisional. Però aprovat l'Estatut i constituït el primer govern després de les eleccions al Parlament de 1980, aquesta coexistència deixava de tenir sentit.

Poc després d'iniciar el seu mandat es va dur a terme l'operació de trasllat a Can Serra. Primer, el 1984, amb l'adquisició de la finca i l'edifici de Josep Puig i Cadafalch. Després, encarregant el projecte arquitectònic als arquitectes Correa i Milà i executant les obres de tal manera que es va poder inaugurar la nova seu per Sant Jordi de 1987. Enmig, una intensa i complexa negociació amb la Generalitat per al cofinançament de l'operació i per afinar tots els detalls jurídics, patrimonials i tècnics. Una negociació discreta que va finalitzar amb èxit.

JOSÉ MONTILLA AGUILERA

2.- El segon, **contribuir a pal·liar la greu situació financera de la majoria de municipis catalans**. Els municipis havien de fer front a una enorme pressió social per la manca de serveis bàsics, infraestructures, equipaments i recursos fiscals. Cal no oblidar que els darrers anys d'ajuntaments franquistes no van deixar un panorama sanejat als nous governs municipals democràtics.

El president Martí Jusmet ja havia posat en marxa el Pla d'Actuació Municipal (PAM), instrument per canalitzar-hi els ajuts de la Diputació. La presidència d'Antoni Dalmau va significar convertir l'assistència tècnica, econòmica i jurídica als ajuntaments en la primera missió de l'ens, per a la qual cosa era imprescindible consolidar el PAM. I fer-ho, per cert, en un context molt conflictiu amb el govern de la Generalitat, que el va recórrer davant del contenciós any rere any.

3.- El tercer, crear les condicions per **prescindir de funcions i serveis que no es corresponien amb les tasques pròpies** d'un ens de cooperació municipal. Era evident que molts dels serveis que la institució "provincial" gestionava (molts d'ells creats per la Mancomunitat) corresponien a competències de la Generalitat i que calia treballar per traspassar-los. La responsabilitat sobre escoles, centres universitaris, serveis de salut, la biblioteca de Catalunya, carreteres, institucions culturals, els Mossos d'Esquadra, el Parc de Bombers, les Llars Mundet, la Casa de la Maternitat, etc. havien de retornar totalment o parcialment a la Generalitat.

Les negociacions, llargues i encara avui no culminades del tot, van permetre que els serveis més emblemàtics passessin a la Generalitat, delimitant les funcions que corresponien al govern de Catalunya i les que eren de competència municipal.

Avui, la Biblioteca Nacional de Catalunya conviu, en un sistema integrat, amb les biblioteques municipals (abans "populars") gestionades per la Diputació. Els antics mossos d'esquadra de la Diputació foren llavor de l'actual Cos de Mossos d'Esquadra. Les escoles de diversos nivells (l'Escola del Treball com a servei més emblemàtic), els centres universitaris (Biblioteconomia o Enginyeria industrial), els serveis socials o sanitaris (Flor de Maig, Mundet, Maternitat...) s'integraren als corresponents departaments de la Generalitat...

4.- El quart: **millorar la capacitat tècnica i administrativa de la pròpia Diputació**, per convertir-la en una administració moderna capaç d'exercir les seves funcions. La presidència de Dalmau fou decisiva en aquesta feina de professionalització.

5.- I, finalment, un cinquè objectiu bàsic per entendre el procés de legitimació que ha consolidat la Diputació de Barcelona: el treball per **la cohesió i l'equilibri territorial** entre les diferents àrees de la província de Barcelona. Com deia abans: de Barcelona, la capital de Catalunya, a Sant Jaume de Frontanyà, hi ha moltes realitats diverses que han de gaudir del suport de la Diputació per a la prestació dels seus serveis municipals.

Aquest és, en part, el llegat d'Antoni Dalmau. Si més no, el llegat que jo tinc en la meva memòria i en la nostra història compartida durant tants anys.

JOSÉ MONTILLA AGUILERA

Torno al començament: Dalmau fou un home de cultura:

La seva activitat social, cultural i política abans de dedicar-se a la política institucional marquen un camí.

La seva etapa a la presidència de la Diputació de Barcelona ho acredita. Pel seu tarannà i per les seves actuacions concretes.

La seva etapa posterior, com escriptor o gestor cultural, ho subratlla.

Sigui doncs benvingut aquest llibre que descriu una part d'aquest personatge polièdric: el de la seva gestió al capdavant de la Diputació. Gràcies a l'actual govern de la Diputació que n'ha fet l'encàrrec i gràcies a la feina d'en Joan Brunet

Agraït per la seva atenció.

José Montilla

15 de febrer de 2023